

Font: MARTÍN RAMOS, José Luis y PERNAU, Gabriel (2003): *Les veus de la presó. Històries viscudes per 36 lluitadors antifranquistes*, de J. L. Martín Ramos i Gabriel Pernau (Barcelona. Edhasa-Edicions la Campana, 2003).

1. Exili a França (1939-1942)

“El fet de tenir família a França va estalviar a la parella haver de passar per camps d'internament.

Ens vam instal·lar a Perpinyà, però més tard el Govern de la república a l'exili ens va començar a passar una ajuda de deu francs. Era una misèria, insuficient per viure, i vam treballar a la verema i venent productes als mercats. Fins que vam muntar el que dèiem les repúbliques. Ens ajuntàvem sis o set persones, i amb els deu francs que tu aportaves més els dels altres, més les feinetes que tots teníem, podíem fer bullir l'olla”.

La situació es va perllongar més d'un any, fins que França va ser envaïda pels alemanys, i les *repúbliques* es van disgregar. L'Enriqueta i el seu marit van viure a Montpeller i Béziers, i finalment es van instal·lar a Oveja, al costat mateix de la frontera. A Espanya no podien passar, de manera que van restar al poblet, ocupat pels alemanys, a l'espera d'esdeveniments.

Un fet inesperat va precipitar-ho tot. Un dia es va presentar a casa un jove polonès que treballava de cuiner per als alemanys. Portava males notícies- S'havia assabentat que els nazis sospitaven que ella era jueva, i que valia més que marxés com més aviat millor.

La dona va triar l'opció menys dolenta. A l'altra banda de la frontera les coses s'havien calmat, de manera que, mal per mal, millor el règim de Franco que el de Hitler. Ja sabia com els gastaven, els alemanys. No en va haver col·laborat amb la Resistència francesa, que a Oveja coordinava el mateix cap de la Gendarmeria, i havia ajudat aviadors anglesos i jueus que fugien de las ràtzies antisemites a creuar la frontera” (pàg. 113-114).

2. Retorn a Espanya i contacte amb la xarxa clandestina d'ajut a refugiats jueus (1942)

“L'Enriqueta es va acomiadar del seu marit i l'octubre del 1942 va entrar a Espanya gràcies a un amic. Un capità de la Guàrdia Civil, parent d'un militant d'ERC, l'esperava amb la cèdula que li permetria viatjar amb tres fins a Barcelona.

Ja a la ciutat, les coses es van complicar. La situació era pitjor del que havia suposat. Hi havia por, molta por. Va passar uns dies a casa del pare, uns dies a casa d'uns amics... Però no s'hi podia quedar, allà. Era fàcil que la trobessin, i segons que va saber, la policia ja la buscava, segurament perquè els alemanys havien alertat de la seva desaparició. No sabia què fer. On es podia amagar?

Llavors va recordar el contacte que li havien donat els polonesos que havia conegut a Oceja: els monjos franciscans de la parròquia de Pompeia, a la Diagonal.

Als soterranis tenien muntats uns tallers on hi havia molts nois que treballaven com si fossin aprenents, seminaristes... En realitat era gent que fugia de França, polonesos jueus amb els quals els monjos estaven molt units.

La dona va ser acollida pels religiosos amb els braços oberts, per més que ella mai no ha estat dona de missa. Però, tancada en aquell sòtan, va prendre la decisió de tornar a França tan bon punt es presentés una ocasió. No hi havia lloc per a ella, en aquella ciutat tan canviada.

Va ser un dia que va sortir de l'amagatall per tramitar la seva fugida en companyia d'un polonès que la van detenir, a la Via Laietana, molt a prop de la plaça Urquinaona i de la prefectura, on estaria tancada una setmana” (pàg. 114)

3. En la prisió de Les Corts (1943)

“Com tots els presos de l'època, va passar les preceptives tres setmanes d'aïllament en una cel·la. Era el que es coneixia como el *periodo*, a la fi del qual es va convertir en una presa més. La presó de dones no era un centre penitenciari convencional. Per la seva condició d'antic convent, el recinte no disposava de cel·les. Les dones feien vida en uns pavellons immensos en els quals s'amuntegaven fins a seixanta recluses. Dormien al terra, sobre unes màrfeques que cada nit havien d'estendre, en perfecte ordre, arrenclerades contra la paret.

Quan feia poc que hi era es va començar a assabentar d'històries d'intramurs:

Vaig veure coses que mai no hauria pogut imaginar-me. Hi havia preses que s'entien amb monges. Recordo preses comunes que abans d'anar a dormir anaven a fer un petó a una monja, i es va donar el cas d'una presa que va sortir en

llibertat després de quatre anys de reclusió i l'endemà mateix una monja va desaparèixer sense deixar rastre. O també el cas de delinqüents que entraven i sortien cada poc temps i que, en tornar, portaven un regal a la germana. Mire, le traigo un regalo de mi compañero, i les monges l'acceptaven, tot i que segurament era robat.

Gallinat rememora que hi havia dones a les quals els havien pres el fills, altres que ignoraven que el seu marit hagués estat afusellat...

Jo era presa política, però la majoria –tot i ser considerades com a tals- no. No tenien grans conviccions; l'únic que havien fet era estar afiliades a un sindicat o a un partit polític.

Xinxes, polls, falta de neteja... El seu estat físic es va deteriorar. L'Enriqueta va començar a patir hemorràgies uterines, i l'anèmia la va debilitar. No la van hospitalitzar, però. Es van limitar a dur-la a la infermeria, on li van dir que el seus cas era freqüent. Tocava aguantar.

Sort en va tenir que el pare li portava menjar en les seves visites setmanals, perquè, segons diu, els aliments que els donaven eran infectes. Per Setmana Santa, es van presentar a la presó uns religiosos per dir missa. Eren els frares de Pompeia! Acabat l'ofici, la van avisar que passés a un oratori, un privilegi a l'abast de poques preses. L'Enriqueta estava contentíssima de tornar a veure els monjos, perquè així podia parlar amb algú de confiança, però també perquè, segons li van comunicar, ells s'encarregarien de fer-li arribar cartes al seu marit¹. Les trobades privades a l'oratori es van repetir tantes vegades como els monjos van visitar la presó. Va ser així como els monjos es van convertir en els seus missatgers, cosa de la qual l'Enriqueta està "molt, molt i molt agraïda".

Un mes, dos mesos, mig any, nou mesos, un any... I l'Enriqueta que no sabia quan li farien el judici. De l'única cosa de la qual s'havia assabentat és que l'acusaven de roja separatista i d'espia. Res més. Ningú no li va donar cap explicació; cap advocat no la va visitar mai.

Fins que un dia, a finals de 1943, quan ja es complien tretze mesos de presó², la va anar a recollir a la presó el policia que havia estat alumne seu. La va dur a

¹ Que encara continuava exiliat a França.

² Sembla que el temps transcorregut a la presó va ser menor, car en la fitxa d'entrada d'Enriqueta Gallinat a les Corts figura el 5 de març de 1943 com a data d'ingrés, amb les següents dades: "Nacida en Barcelona. Domicilio: Valencia 59, 3º 2ª. Estado civil: casada. Sin antecedentes. Ingreso ordenado y a disposición del Juzgado Militar Especial. Número 140" (Llibre de registre de filiacions UC 6560, Fons 200, Centre Penitenciari de Dones de Barcelona, Arxiu Nacional de Catalunya, ANC).

prefectura i allà la van deixar en llibertat. Tal como l'havien detinguda va quedar llibre” (pàg. 115-117).